

Środki stylistyczne

I ICH FUNKCJA W TEKŚCIE

Epitet

- Epitet – określenie rzeczownika wyrażone przymiotnikiem, imiesłowem lub rzeczownikiem.
- Przykład: *Jeśli jest gdzieś leśne niebo
On z leśnego nieba spłynął,
Śród ogrodu zdziwionego*
J. Tuwim *Brzózka kwietniowa*
- Funkcja w tekście: podkreśla charakterystyczne cechy opisywanych przedmiotów, zjawisk, osób, zwiększa konkretność opisu.

Porównanie

- Porównanie – zestawienie jednego zjawiska z innym, pod pewnym względem podobnym, za pomocą spójników: jak, jakby, niby.
- Przykład: *I widziałem ich wodza: przybiegł, Mieczem skinął / I jak ptak jedno skrzydło wojska swego zwinął*

A. Mickiewicz *Reduta Ordona*
- Funkcja w tekście: uwydatnia cechę zjawiska (poprzez wskazanie na jego podobieństwo do innego zjawiska)

Metafora (przenośnia)

- Metafora – nietypowe zestawienie wyrazów, w którym zyskują one nowe, niedosłowne znaczenie.
- Przykład: Tutaj *deszczyk lipcowy, co sfrunął z wysoka, układa modrych kałuż świecące lusterka*

J. Ficowski *Tutaj*

- Funkcja w tekście: tworzy nowe skojarzenia, zaskakuje, działa na emocje odbiorcy.

Animizacja (ożywienie)

- Animizacja – przypisanie przedmiotom, pojęciom lub zjawiskom cech istot żywych.
- Przykład: *Zaświstaj cienko,
a pobiegnie rzeka*
Z. Herbert *Pudełko zwane wyobraźnią*
- Funkcja w tekście: nadaje opisowi dynamiczny charakter, oddaje wrażenie ruchu, zwiększa obrazowość wypowiedzi.

Personifikacja (uosobienie)

- Personifikacja – nadanie przedmiotom, pojęciom, roślinom lub zwierzętom cech ludzkich.
- Przykład: *Gdy tylko o niej mówić potrafi*
Krzak bzu kwitnący

A. Słonimski *Polska*

- Funkcja w tekście: dynamizuje opis, podkreśla emocje osoby mówiącej, podnosi wartość danego elementu.

Zdrobnienie

- Zdrobnienie – wyraz pomniejszający wielkość lub znaczenie wyrazu pierwotnego.
- Przykład: *Zajaczek jeden młody (...)*
Pasał się trawką, ziółkami
w polu i w ogrodzie
*I. Krasicki *Przyjaciele**
- Funkcja w tekście: ujawnia uczucia osoby mówiącej – zwykle wyraża sympatię, życzliwość, czułość, wprowadza pogodny nastrój.

Zgrubienie

- Zgrubienie – wyraz wyolbrzymiający i wzmacniający znaczenie wyrazu pierwotnego.
- Przykład: *A zbójców było dwunastu.*

Brody ich długie, kręcone wąsiska

A. Mickiewicz *Powrót taty*

- Funkcja w tekście: wskazuje na emocje osoby mówiącej – przeważnie wyraża niechęć, lekceważenie, żartobliwy dystans.

Apostrofa

- Apostrofa – bezpośredni, uroczysty zwrot do adresata (osoby, przedmiotu, bóstwa)
- Przykład: Młodości! *Ty nad poziomy / wylatuj*
A. Mickiewicz *Oda do młodości*
- Funkcja w tekście: podkreśla emocjonalny stosunek nadawcy do adresata, nadaje wypowiedzi podniosły charakter.

Pytanie retoryczne

- Pytanie retoryczne – pytanie, na które nie oczekuje się odpowiedzi.
- Przykład: *A więc strzała miłości nawet przez odbitkę działa?*

W. Szekspir *Romeo i Julia*

- Funkcja w tekście: zwraca uwagę odbiorcy na problem, skłania do refleksji.

Powtórzenie

- Powtórzenie – powtórzenie tych samych słów w całym utworze lub jego fragmencie.
- Przykład: Ciemno wszędzie, głucho wszędzie,
Co to będzie, co to będzie?
A. Mickiewicz *Dziady cz. II*
- Funkcja w tekście: podkreśla znaczenie powtarzanych słów, uwydatnia rytmiczność wypowiedzi.

Wykrzyknienie

- Wykrzyknienie – wykrzyknikowe zdanie lub równoważnik zdania.
- Przykład: *Hej! Gerwazy! Daj gwintówkę!*
Niechaj strącę te makówkę!
A. Fredro *Zemsta*
- Funkcja w tekście: ujawnia silne emocje osoby mówiącej.

Wyraz dźwiękonaśladowczy (onomatopeja)

- Wyraz dźwiękonaśladowczy – wyraz naśladowujący swoim brzmieniem rzeczywisty dźwięk.

- Przykład: *I przewrócił się i wpadł*

Na szumiący senny sad,

Gdzie cichutko i leciutko

Liście pieścił i szeleścił

Drugi wiatr (...)

J. Tuwim *Dwa wiatry*

- Funkcja w tekście: oddaje efekty brzmieniowe opisywanego zjawiska, buduje nastrój utworu.

Inne środki stylistyczne

- Neologizm
- Archaizm
- Alegoria
- Symbol
- Rym
- Rytm

Bibliografia:

- Język polski *Przed egzaminem* H. Moszczeńska M. Gutowska, Z. Kołos, A. Polińska
- Słownik terminów literackich A. Popławska, K. Kotowski, P. Szelaąg
- Podręcznik do języka polskiego *Myśli i słowa 8*
- <http://stl.kochamjp.pl/symbol/>